

Poslední velký den

TAMMY ROBINSONOVÁ

*Pro Holly, Willow a Lea,
kteří mi každý den přinášejí radost do života.*

Ve jménu lásky a odvahy následovat své srdce.

TAMMY ROBINSONOVÁ

Poslední velký den

PŘELOŽILA IVANA SVOBODOVÁ

Tammy Robinsonová
Poslední velký den

Z anglického originálu *Photos of you* vydaného nakladatelstvím Piatkus v roce 2018 přeložila Ivana Svobodová.

Jazyková redakce Monika Straková

Korektury Diana Štelová

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Ilustrace na obálce Kateřina Brabcová

Odpovědná redaktorka Marie Hajdová

Vydala GRADA Publishing, a.s., pod značkou COSMOPOLIS

U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 7264. publikaci.

První vydání, Praha 2019, 328 stran

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Copyright © 2018 by Tammy Robinson

First published in Great Britain in 2018 by Piatkus,
an imprint of Little, Brown Book Group.

Czech edition © Grada Publishing, a.s., 2019

ISBN 978-80-271-2954-6 (pdf)

ISBN 978-80-271-2187-8 (print)

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Prolog

Konec, teď to začíná

Ve snech se můžu vydat kamkoli.

Hranice určuje jen má vlastní představivost a ta je, jak kdysi v sedmém ročníku poznamenala moje učitelka angličtiny, bujná. Originální a dramatická, dodala hrdě, jako kdybych si představivost vypěstovala díky jejímu vedení a radám namísto toho, že na mě vyšla v genetické loterii. Napadne mě, co by asi tak řekla, kdyby mě teď viděla.

Taková škoda, taková ztráta.

V tom by měla pravdu.

Ve snech cestuju na místa, kde jsem nikdy nebyla, ale vždycky jsem se tam chtěla vydat. Na jednu stranu to má své výhody. Žádné fronty na celnici, kapsáři, na které si člověk musí dávat v jednom kuse pozor, ani protitetanové injekce. Na druhou stranu nic z toho není skutečné. Nikdy ta místa nespátřím na vlastní oči.

Dny mi začaly splývat. Průběh času určují dávky léků proti bolesti. Nevzpomínám si, kdy jsem naposledy opustila lůžko nebo pokoj. Jsem blízko okna a jsem za to vděčná. Dívám se, jak kolem putují mraky, a pak...

Zamrkám.

... a vystrídají je hvězdy.

Slyším je. Hlasy. Tlumené, uplakané, vyčerpané. Je mi hrozně z toho, že si tím kvůli mně musejí projít. Že si tím stále

procházejí. Můžu za to já? Protože tu ještě zůstávám? Držím se zuby nehty života, když bych ho měla opustit? To neobstojím v něčem, co potká každého z nás?

Zamrkám.

Zdá se mi o něm. Na kůži má vodu a v očích zapadající slunce. Nemohli jsme si to načasovat hůř. A přitom bylo načasování dokonalé. Zajímalo by mě, kde je a co dělá.

Zamrkám.

Jdu po špičkách mezi hvězdami, sleduju Mléčnou dráhu. Svezu se na kometě a zaplavu si v měsíčním moři.

Jsem hvězdný prach. Stačí na mě pořádně fouknout a rozletím se.

1. kapitola

Přestala jsem poslouchat před pár minutami, ve chvíli, kdy doktor vyřkl těch pět slov, která jsem zoufale nechtěla nikdy neslyšet.

Je mi to moc líto.

Dívám se, jak se jeho rty pohybují, a do uší mi pronikne několik dalších slov, i když mi připadá, jako kdybych byla pod vodou nebo ho poslouchala zevnitř vysavače.

Sekundární.

Kost.

Nevyléčitelné.

Omezené možnosti.

Samo o sobě není žádné z těch slov nijak zvlášť zlověstné, ale pohromadě vytvářejí pochmurný scénář. Rakovina se vrátila. A tentokrát neustoupí. Otupělost mnou prostupuje jako anestetikum a cítím, jak mi celé tělo zachvacuje mrazivá nehybnost. To nemůže být pravda.

Měla bych ho poslouchat. Co se proslovů týče, tak je ten, který ke mně doktor právě teď má, vrcholně důležitý. Vím, že mě potom čeká milion otázek, a na žádnou nebudu mít odpověď, když teď nebudu poslouchat. Tedy až na jednu. Pokud bude někdo dost odvážný, aby mi ji položil.

Umíráš?

Ano.

„Avo?“

Uvědomím si, že vyslovil moje jméno, a zamrkám.

„Promiňte?“

„Chcete se na něco zeptat?“

„Ne.“

Ano. Proč zrovna já?

„Vím, že je toho na vás hodně a že budete potřebovat čas, abyste to všechno zpracovala.“

Vstane, obejde stůl, posadí se na roh a soucitně se na mě zadívá.

Kdy doktoři přestali nosit bílé pláště? Už pomalu nevypadají jako doktoři. Polovina z nich vypadá, jako by před chvilkou odmaturovali. Jako tenhle chlapík, doktor Harrison. Za jiných okolností bych s ním flirtovala. Je vážně pohledný takovým kultivovaným způsobem, kdy dokáže zaujmout pozornost na první pohled. Vsadila bych pěkný balík, že jsou do něj sestřičky celé zblázněné.

„Můžu někomu zavolat, ať vás přijede vyzvednout?“ zeptá se.

Znovu zamrkám. Dojde mi, že mu koukám na rty. Zajímalo by mě, jaké by to bylo, kdybych ho políbila. Nepatřičné. Ale jestli něco vím, tak to, že to, co člověk v podobné situaci očekává jako patřičnou reakci, a to, co se odehrává ve skutečnosti, můžou být dvě značně odlišné věci.

„Ne, děkuji,“ odpovím. „Zvládnu to.“

Až na to že ne.

„Dobře. Dopřejte si pár dnů na to, abyste si promyslela, co jsem řekl, a potom spolu probereme možnosti, jak budeme postupovat.“

Hořce se uchechtnu. Možnosti. Probírat možnosti, když je konečný výsledek nevyhnutelný, mi připadá zbytečné, ale nahlas to neřeknu. Je to ironie, ale nechci ho ranit.

Podzimní vzduch přede dveřmi nemocnice je chladný a svěží a já se zhluboka nadechnu nosem. Cítím, jak se mi přitom břicho nafukuje jako balon, tak, jak mě to naučila aplikace pro navození duševní rovnováhy, kterou mám v mobilu. Zadržím dech přesně na šest vteřin a pomalu ho vypustím pusou. Balon se smrskne.

Nepomáhá mi to ale zahnat narůstající paniku.

V malé zahradě napravo od nemocničního parkoviště je lavička. Ani nespočítám, kolikrát jsem na ní seděla, i když od poslední už uplynula nějaká doba. Sedávala jsem na ní ve všech ročních obdobích jako ostražitý pták, když byla lavička studená a zem byla tvrdá a zmrzlá, když se nade mnou tyčily holé stromy a vzduch byl zastřený kouřem z tisíce komínů, i když půda změkla, vyrašily z ní první jarní výhonky a vzduch prostoupilo radostné očekávání nového života.

Dnes se na ni posadím a pozoruju barevný koberec z nachového, oranžového a červeného listí, které pokrývá zemi. Občas se kolem prožene hravý vítr, zvedne listy a ty odtančí jako děti, bez zábran.

Nikdy nebudu mít dítě.

Nikdy se nevdám.

Vždycky jsem předpokládala, že k tomu prvnímu jednou dojde. O tom druhém jsem snila celý život. V žaludku pocítím pronikavou bolest, sehnu se, stisknu břicho a pevně sevřu oči, abych vymazala okolní svět.

„Jste v pořádku?“

Ten hlas zní zvědavě, starostlivě. Patří ženě, ale je nakřáplý a rozechvělý stářím. Odmítám zvednout hlavu. Ať je to kdokoli, musí jí být jasné, že mě ruší v soukromé chvíli.

„Posuňte se, prosím,“ řekne hlas poněkud mrzutě.

Aniž bych zvedla hlavu, podrážděně si na lavičce poposednu. Cítím, jak se vzduch pohnul, když se žena usadí vedle mě.

„Nevadí, když si zapálím?“ zeptá se a vzápětí zacvaká zapalovačem. Příčinou jejího chrapotu očividně nebude jenom věk a já se přistihnu, že ji za to odsuzuju, jenomže pak si připomenu, že nerada soudím lidi, obzvlášť ty, které neznám. Žena na třetí pokus zapálí cigaretu a chvíli je ticho, když nepočítám to, jak popotahuje. Okamžitě se rozkašle a já konečně, znepokojeně vzhlednu. Je oblečená v županu a na nohou má pantofle. Je jasné, že to je pacientka, která potají vyklouzla z nemocnice, aby se mohla oddávat zlovyku, který u personálu vzbuzuje nelibost. Šedé vlasy má rozčuchané a řídké, uhlazené jsou jenom vzadu, a chrchlá a vykašlává tak hrozně, že napůl čekám, že jí na pěšinu k nohám vypadne plíce.

„Je vám něco?“ zeptám se nejistě. Možná bych měla doběhnout pro pomoc.

Zvedne prst a naznačí mi, ať chvíli počkám. Když se vzpamatuje, přikývne a znovu popotáhne z cigarety. Tentokrát zvládne kouř vydechnout bez dramatické vsuvky.

„Á, to je lepší.“ Kývne. „První šluk vždycky tropí neplechu.“

Zvídavě si prohlédne můj obličej a mně dojde, že mám na tvářích ještě pořád mokré cestičky od slz. Rychle se zadívám na nohy a otru si obličej.

„Špatné zprávy?“ zeptá se.

Přikývnu.

„Člen rodiny?“

Zavrtím hlavou.

„Aha.“ Popotáhne. „Takže vy?“

Kývnu znovu.

Párkrát popotáhne. „Jak moc je to zlé?“

„Horší už to být nemůže.“

„Rakovina?“

Překvapeně se na ni podívám. „Jak jste to uhodla?“

Protáhne obličej. „Nejsem vědma, jestli si myslíte tohle. Ta zatracená nemoc je všude.“

Všimnu si, že má nezdravě bledou pokožku, a neujde mi, že zápěstí, která jí vyčnívají zpod županu, jsou hubená a ostře se na nich rýsují kosti. Jsou až moc vyhublá. Nemocniční identifikační náramek jí volně visí na levé ruce.

„Vy ji máte taky?“

Povzdechne si. „Ano. Nejdřív mi napadla plíce. Teď ji mám v kostech a v podstatě všude.“

Zahledím se na špičky svých nohou. „Zrovna mi řekli, že ji mám v kostech.“

„To mě mrzí. Bolí to, že?“

„Ne. Tedy, ještě ne. Kromě pár menších obtíží.“

„Ach tak. To není tak zlé. Rozhodně se to dá snést.“

Oceňuju, že se mě nejistě pokouší utěšit, i když obě víme, že lže.

Zase popotáhne.

Sleduju, jak vtahuje kouř rovnou do hlubin plic, co nejdál to je fyzicky možné, a pak ho znovu neochotně vydechne skrz našpulené rty. Protáhne koutek úst do strany, aby kouř směřoval doprava místo doleva, kde sedím. Stejně na tom nesejde. Vítr ho beztak nese zpátky ke mně. Kouř strašně páchne, má zemité aroma, ale hořké, silné a pronikavé. Vážně nechápu, co na tom lidi mají.

Žena si všimne, že ji pozoruju.

„Chcete taky?“ zeptá se a podá mi balíček.

Zavrtím hlavou. „Ne. Děkuji.“

„Hodné děvče.“

Další popotažení.

„Do toho,“ řekne.

„Pardon?“

„Můžete se mě na to zeptat. Nebudete první ani poslední. Ale dostanete stejnou odpověď.“

Zní to jako hádanka. Ty nikdy nebyly zrovna moje parketa.

„Na co se mám zeptat?“

Natáhne zbytek cigarety ke mně. Svírá špaček pevně mezi dvěma prsty, takže místo kruhu tvoří nepravidelný ovál. Z konce odpadne popel a přistane mi na džíkách. Smetu ho rukou.

„Divíte se, proč jsem nepřestala kouřit,“ prohlásí.

„Ne, nedivím.“

„Vážně?“

„Ne.“

„Samozřejmě máte důležitější starosti. Nevšímejte si mě. Dokouřím a už vás nebudu otravovat.“

Snažím se ji ignorovat. Sedím s rukama položenýma pod stehny, špičkami bot kreslím čáry do hlíny a hledím k východu, ke kopcům, které lemují naše město. Někteří lidé s oblibou pozorují druhé. Já jsem vždycky ráda koukala na mraky a hledala jsem v nich ukrytá zvířata nebo tváře. Dnešek se na to hodí. Nad kopci se táhne nízký pás mraků různých tvarů. Načehrané obláčky připomínají ledovou tříšť, podlouhlé šedé mraky zase doutníky s kouřícími konci. Sem tam objevím oblak s břichem nateklým deštěm, který se podobá tlusté, těžké vzducholodi.

Jindy by ve mně pohled na ně vzbuzoval radost. Jenže dnes nedokážu myslet na nic jiného než na to, že se brzy budu tím pohledem opájet *naposledy* a pak přijde konec. Potom mě

napadne: Poznám, že se na ně dívám naposledy? Budu je jednoho večera pozorovat, jak mizí v západu slunce, a budu vědět, že než se slunce znovu objeví a přinese s sebou čerstvou várku, vydechnu naposledy? Nebo to vůbec nebudu vnímat? Neocením to, protože mě koktejl léků a nemoci uvrhne do deliria a nejspíš i do bezvědomí. Začnu nanovo propadat panice. Hrozí, že mě dočista přemůže, a tak se otočím k ženě a zoufale se snažím myslet na něco jiného, na cokoli.

„Proč to děláte?“ vyhrknu roztřeseným hlasem.

„Proč kouřím?“

„Ano.“

Pokrčí rameny. „Protože jsem závislá.“

„Aha.“

„Čekala jste nějakou lepší odpověď?“

„Nevím, co jsem čekala.“

„Znám všechny důvody, proč bych měla přestat, to mi věřte. Hlavní důvod je samozřejmě to, že mám sviňskou rakovinu plic. Ale prostě to nedokážu.“ Sklesle obrátí pohled zpátky k cigaretě. Dokouřila ji do posledního milimetru a v prstech jí zbyl jenom žlutý filtr. „Vím, že se k těmhle věcem člověk obvykle nepřiznává,“ dodá, „ale mám to ráda. Panebože, opravdu si to užívám. Už kouřím tak dlouho, že si život bez toho nedokážu představit.“

Odhodí špaček na zem a zašlápne ho do země podpatkem. Všimnu si, že její pantofle z ovčí kožešiny jsou vybledlé a ošoupané a palec pravé nohy už se skoro probojoval na svobodu.

Napadne mě, jestli si uvědomuje, jak směšně to zní.

„Vím, že to zní směšně,“ řekne. „Ale jsem stará a unavená. Nezačnu si upírat jediné potěšení, které mi ještě zbylo.“

Poněkud namáhavě vstane a zůstane nehybně stát. Zvedne hlavu k nebi a zavře oči. Po chvíli poznamená: „Je to ironie, ale po cigaretě mi vzduch víc voní.“

Neodpovím. Pořádně nevím, co na to říct. Otevře oči a soucitně se na mě podívá. „Je to prachsprostá smůla dostat ji ve vašem věku. Vážně. Někdy mě vytáčí, jak jsou tyhle věci nespravedlivé, a jestli tam nahoře je nějaký dědula v bílém hábitu a sešmajdaných sandálech, něco si ode mě vyslechne, to vám povím. Mám pro něj pěkných pár nepříjemných otázek.“

Odmlčí se, párkrát zakašle a já postřehnu, že má ruce a prsty zkroucené artritidou.

„Poslouchejte. Nedělejte stejnou chybu jako spousta lidí, kteří se ocitli ve stejné situaci,“ dodá, když se zbaví tlaku na hrudi. „Už jsem to mockrát viděla. Když se dozvedí diagnózu, prostě se vzdají. Jako kdyby jejich čas už vypršel.“ Přelétne mě zkoumavě očima. „Jste mladá a podle všeho v dobré kondici. Nechtějte trávit poslední dny na zemi umíráním. Jestli chcete něco udělat, tak se dejte do toho. Rozumíte?“

Přikývnu.

„Dobře.“ Napřímí se, nakolik jí to záda dovolí, a odšourá se pryč.

Neohlédne se.

Znovu se zahledím na oblohu. Vítr změnil směr. Vane od východu a žene oblaka přes kopce jako vzdouvající se vlny. Je mezi nimi jeden, který vzdoruje. Je větší než ostatní. Vznese se vzhůru a rozprostře se na nebi jako nádherný bílý květ. Nabíhá jako sněhová pusinka.

Jestli chcete něco udělat, tak se dejte do toho.

Jak tak sleduji mrak, ženina slova mi stále dokola znějí v hlavě. Nikdy jsem moc nevěřila na znamení a myslím si, že člověk

+

dokáže pokaždé najít důvod proč něco udělat – stačí pořádně hledat. Jenže v den, kdy jsem obdržela tu nejhorší zprávu, hodím logiku za hlavu a podívám se na to jinak. Mrak jako nadýchaná pusinka. Nebo šaty. Je to znamení.

Jestli něco chci udělat...

Chci se vdát.

2. kapitola

„Překvapení!“

Když se rozsvítí světlo a zpoza dveří a pohovek se vynoří hloučky mých příbuzných a kamarádů, předstírám, že jsem v šoku.

„Co to má znamenat? Co se děje?“ zeptám se s rukou dramaticky přitisknutou na srdci a nasadím zmatený, zamračený výraz.

Máma ke mně přistoupí a zakouří očima.

„Můžeš nechat toho divadýlka,“ řekne mi. „My víme, že jsi o tom věděla.“

„Promiňte, já... Cože? No tak dobře. Jak jsem se prozradila?“

„Tvůj otec se přiznal, že *zapomněl*, že to mělo být překvapení, a zavolal ti, aby zjistil, kdy dorazíš.“ Otočí se a vrhne zachmuřený pohled na tátu, který se tváří provinile.

„Promiň,“ omlouvá se táta. „Ale na svou obranu můžu říct, že by mě nikdo neměl do žádných tajemství zatahovat, protože je za nic na světě nedokážu udržet.“

„To nic, tati.“ Stoupnu si na špičky a políbím ho na kousek tváře, kterou nemá zarostlou obrovským šedým plnovousem. „Stejně překvapení moc dobře nezvládám,“ zašeptám, „takže jsem ráda, že jsi mě varoval.“

„Ještěže tak.“ Usměje se.

Když tátu vidím, málem se přestanu ovládat. Můj milý, spolehlivý, roztomilý táta. Má na sobě vybledlé, obnošené džíny s dírou na koleni, ze které máma leze po zdi („Jsou pohodlné!“ brání se táta, když ho mamka přesvědčuje, ať je vyhodí. „Víš, jaká je námaha zvykat si na nové?“). Nejradši bych ho objala kolem výrazného břicha a držela se ho jako o život. Jenomže to nemůžu. Okamžitě by pochopil, že je něco špatně, a já už se rozhodla, že jim nic nepovím. Aspoň ne dnes večer. Nevím, proč bych měla ostatním zkazit den.

„Koukám, že jsi ještě pořád nenašel břitvu,“ prohodím suše a prsty mu prohrábnu kotlety.

„Ne, a ani se ji nechystám hledat. Ty vousy mi krásně zahřívají obličej.“

„Ale vypadal bys bez nich daleko mladší.“

„Proč bych měl vypadat mladý? Copak si hledám novou ženu? Tvoje máma mi bohatě stačí.“

Láskyplně se ohlédne na protější stranu pokoje, kde si máma naplno užívá roli hostitelky a nabízí ostatním na tácu kreky s camembertem a dalšími chuťovkami, za které určitě zaplatila majlant. Moji rodiče jsou do sebe pořád stejně zamilovaní jako ve svatební den před devětadvaceti lety. Když jsem byla v pubertě, moji kamarádi o nich tvrdili, jak jsou rozkošní, jenže já si myslela, že se chovají děsně trapně, zvláště když se líbají všem na očích. Teď jsem ráda, že mají jeden v druhém oporu. Až umřu, budou ji potřebovat.

„Abych nezapomněl, všechno nejlepší k narozeninám,“ po přeje mi táta. „Máma pro tebe v kuchyni nachystala dárek.“

„Není to striptér, že ne?“

Tátovi zaskočí lok piva, které zrovna upil. „Ne,“ zvládne nakonec vyhrknout. „Ne, myslím, že toho se nemusíš bát.“

Mamka má k dárkům značně neortodoxní přístup. Zatímco moje kamarádky k šestnáctinám dostávaly nádherné, na zakázku vyrobené šperky s iniciálami vyrytými na rubu, mně máma dala dárkový poukaz na tetování a balíček kondomů.

„Běž a užívej si,“ pronesla hrdě, když jsem dárek rozbalila. Připouštím, že kondomy jsem časem využila, ale dárkový poukaz jsem nechala spadnout.

Další hodinu strávím tím, že obcházím po pokoji, všem děkuju a bavím se s lidmi, kteří se zastavili, aby se mnou oslavili dvacáté osmé narozeniny. Obývací je krásně a vkusně vyzdobený. Kolem visí barevné lampiony a v kalíšcích hoří svíčky. V kuchyni je stůl s občerstvením, který se prohýbá pod vahou výtvarů, jež se máma naučila připravovat za ty roky, kdy zkoušela všemožné recepty. Máma se s pozvánkami vážně překona-la, takže jsou tu lidé, které jsem leta neviděla, překvapivě i můj učitel zeměpisu ze sedmičky.

„Potkala jsem ho v supermarketu,“ vysvětlí mi máma. „Vypadal osaměle a vyptával se, jak se ti daří.“

Cítím jejich lásku. Lásku mých rodičů, přátel, lidí, které znám celý život. Vnímám ji všude kolem sebe, v každém láskyplně naplánovaném detailu. Jindy by pro mě byla útěchou, ale dnes večer mě dusí. Ten tlak je nesnesitelný. Všechny jsem je zklamala.

„Napijeme se?“

Kate, moje nejlepší kamarádka, stojí vedle mě a drží dvě skleničky šampusu. Vděčně přikývnu a jednu si od ní vezmu. Rychle ji vypiju, vrátím jí ji a popadnu druhou. Kate vykulí oči.

„Není to tak zlé, že ne?“ zeptá se.

„Co?“

Na okamžik se leknu, že uhodla, že něco tajím.

Ukáže prázdnou sklenkou na obývací. „Tenhle večírek.“

„Jo tak. Ne, večírek je senzační.“

„Tak proč jsi celá zbledla? Cítíš se dobře?“ Nasadí ten svůj starostlivý doktorský výraz. Kate je praktická lékařka na místní klinice a dělá jí potíže vypnout pracovní režim, i když odejde z ordinace. Zvláště když jde o její vlastní rodinu a kamarády.

„Jo, je mi dobře. Jenom jsem trochu ohromená.“

„Myslela jsem, že jsi o té párty věděla.“

„To jo.“

„Někdy jsem z tebe zmatená, Avo.“

„To zase nedá tolik práce,“ utahuju si z ní, abych jí dokázala, že jsem stejná jako vždycky.

„Hej.“ Pleskne mě po paži.

„Ještě jednu skleničku pro oslavenkyni?“ zeptám se s nadějí a zvednu prázdnou sklenku.

„Ale jenom proto, že máš narozeniny.“ Dívám se, jak se proplétá hloučkem hostů k lavici, na které je nachystané pití. Otočí se, ukáže mi lahev malibu a protáhne obličej.

„Panebože, vzpomínáš si na tu noc, kdy jsme tvým rodičům vypily všechno malibu?“ zeptá se, když dojde zpátky ke mně.

Zatvářím se zničeně, když si to vybavím.

„V životě mi nebylo tak špatně,“ pokračuje, vyplázne jazyk, jako kdyby zvracela, a otře se. „Pořád jsem tvým rodičům vděčná za to, že to neřekli mým.“

„O čem si povídáte?“

Do hovoru nám vpadne Amanda, třetí vrchol našeho kamarádkého trojúhelníku. V ruce drží papírový talíř a nadšeně se láduje indickým máslovým kuřetem.

Když ji uvidím, vyjeknu, obejmu ji kolem krku a divže jí nevyrazím talíř z rukou.